

Monumentnummer*: 511772

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **13 oktober 1999**
Kadaster deel/nr **82678/189**

Woonplaats* **Baarn** Gemeente* **Baarn** Provincie* **Utrecht**

Locatiennaam **Baarn** Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Baarn	C			1456
Baarn	C			135
Baarn	C			1452
Baarn	C			804
Baarn	C			1315
Baarn	C			1450
Baarn	C			1410
Baarn	C			1453
Baarn	C			1449
Baarn	C			1454
Baarn	C			1451

Omschrijving**

(op de bijbehorende kaart aangegeven met nr.2) HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Groeneveld. De buitenplaats is in 1703 aangelegd op een smal, langgerekt perceel volgens de toen geldende formele principes met een lange middenas en dwarslanen, waarvan thans de oprijlaan en een enkele dwarslaan resteert. Aan het einde van de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw is het park in twee fasen in landschapstijl omgevormd. Rond 1880 is de aanleg van het park voltooid

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

en sindsdien niet meer gewijzigd. In de eerste fase in vroege landschapsstijl van ca.1775 tot ca.1830 is het slingerende bekenstelsel aangelegd echter nog met behoud van de rechthoekige omgrachting en het lanenpatroon. In de tweede fase van ca.1836 tot ca.1880 is de formele omgrachting vergraven, zodat er één slingerende waterpartij is ontstaan en er eenheid in de compositie van de aanleg is gecreëerd. De afgegraven grond van de beken is gebruikt om heuvels op te werpen. Door Immerzeel wordt deze aanleg toegeschreven aan J.D. Zocher jr.. In de aanleg speelt het water een belangrijke rol en vormt met de afwisselend open en gesloten delen voor het verrassende effect, wat versterkt wordt door het reliëf. De kern van de aanleg wordt gevormd door het parkbos omringd door weilanden en productiebossen. Ten oosten hiervan, aan weerszijden van de oprijlaan, ligt het Ravesteinsebos, dat als een vrij zelfstandig onderdeel binnen de aanleg functioneert. De structuur van de aanleg wordt gedragen door een formele hoofdas gevormd door de gezichtslaan, die voor het huis dienst doet als oprijlaan en achter het huis voor een deel vervangen is door een zichtas. De oprijlaan is beplant met drie rijen eiken in driehoeksverband en komt voor de bassecour uit op een rechthoekig plein geflankeerd door rijen eiken (coulissen). Vanaf dit plein een zicht op het Jagershuis. Langs het Jagershuis en parallel aan de oostgracht loopt een uit ca.1763 daterende, met eiken beplante dwarslaan, die de Ravesteinselaan kruist. Aan weerszijden van de oprijlaan ligt het eerder genoemde Ravesteinsebos dat een landschappelijk karakter draagt. Ten zuiden van de laan is de rechthoekige moestuin gesitueerd, die op de landmeterskaart uit 1763 staat aangegeven en die deels door muren en deels door hagen is omsloten. Daarachter ligt een open weide begrensd door een bosgedeelte met een slingerende beek waarlangs een wandelpad. De beek eindigt in een waterpartij met een eilandje omringd door opgeworpen heuvels, waarvan de zuidelijke een ijskelder bevat. Vanuit het park lopen zichten over de weide, die oorspronkelijk werden beëindigd door een tuinhuis behorend bij de moestuin. Thans staan hier twee linden om de ruimtelijkheid te waarborgen. De oostgracht en de noordgracht vormen een gaaf bewaard deel van de oorspronkelijk rechthoekige omgrachting. Langs de noordgracht loopt een met eiken beplante laan, onderdeel van het formele lanenstelsel, die aan de noordzijde door een bospartij wordt begrensd. Aan het einde van de laan ligt een bakstenen duiker (XIX). De noordelijke laan gaat met een slinger rondom een zakvormige weide over in de gezichtslaan op de as van het huis (Ridderlaan). Ten zuiden hiervan ligt het parkbos, dat voornamelijk gekenmerkt wordt door vergraven beeklopen en reliëf. Het zwaartepunt van de compositie is de op de hoofdas liggende vijverpartij met eiland, die kort na 1830 is gerealiseerd (oorspronkelijk de westelijke gracht en een reeds in de achttiende eeuw aangelegde vijver). Vanaf het hoofdgebouw loopt een fraai gestoffeerde zichtas over de vijver, die zich door de beboste, hoog opgeworpen oevers voordoet als een beekdal, naar de oplichtende weide in de verte. Vanaf de genoemde vijver loopt één beek naar het zuiden en één naar het westen. De zuidelijke beek heeft een kronkelend verloop tot aan de Ravensteinselaan met halverwege een aftakking in oostelijke richting eindigend in een lus om een eiland. Deze oostelijke beek staat weer in verbinding met de in 1847 verlegde zuidelijke grachtenarm, waar vanaf het hoofdgebouw een doorzicht is gecreëerd. De westelijke beek heeft een kronkelend verloop over het gehele perceel naar achteren toe met langs de noordelijke oever de reeds vermelde Ridderlaan. Vanaf deze laan lopen verschillende zichtlijnen in zuidelijke richting over de beek, die op de zuidelijke oever is beplant met solitaires en boomgroepen. De beplanting accentueert het reliëf van de oever. Ter hoogte van de brug over de beek is een zicht naar het noorden toe over het zakvormige weiland. De beek eindigt voor een hoge kunstmatig opgeworpen heuvel, de Wijnberg genaamd, in een grote driehoekige vijver met eilandje. Vanaf de Wijnberg een zicht over de achterliggende weilanden oorspronkelijk naar de in chaletstijl gebouwde boerderij 'Wildenburg', die in 1934 is afgebroken waarvan alleen twee boomgroepen resteren.

Waardering HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Groeneveld van algemeen belang

- als representatief voorbeeld van een gaaf bewaard gebleven grootschalige aanleg in landschapsstijl, waarin een paar 18de-eeuwse formele elementen gehandhaafd zijn en die als zodanig een voorbeeld is van een aanleg in landschapsstijl met een formele basis;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de vrij gaaf bewaarde 18de-eeuwse hoofdas en een deel van het formele lanen- en grachtenpatroon;
- vanwege het belang voor de geschiedenis van tuin- en landschapsarchitectuur;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg